

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 14 grudnia 2018 r.

**w 100. rocznicę dekretu Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego
w przedmiocie statutu tymczasowego Palestry Państwa Polskiego**

24 grudnia 1918 r. Naczelnik Państwa Józef Piłsudski wydał dekret w przedmiocie statutu tymczasowego Palestry Państwa Polskiego. Ten wybitny twórca odrodzonej państwowości polskiej, który przez wiele lat swego życia był prześladowany i skazywany za działalność niepodległościową, doskonale rozumiał rolę wolnego i niezależnego adwokata broniącego człowieka w konfrontacji z przemożną władzą państwa.

Statut był nowoczesną regulacją ustanawiającą dwustopniowy samorząd adwokacki, z radami adwokackimi, Naczelną Radą Adwokacką i własnymi sądami dyscyplinarnymi, gwarantującą wolność słowa w wykonywaniu zawodu przez adwokata oraz ochronę tajemnicy zawodowej. Stanowił, iż adwokat powinien być rzecznikiem prawa i słuszności. Te rozwiązania sprzyjały pełnieniu funkcji pełnomocników i obrońców, ale także dużej aktywności w sferze publicznej.

Adwokaci wnieśli olbrzymi wkład w unifikację i kodyfikację prawa II Rzeczypospolitej, które odziedziczyło po zaborach kilka różnych systemów prawnych. Tworzyli polskie sądownictwo, administrację, rozwijali naukę prawa jako wykładowcy uniwersyteccy oraz tworzyli prawo jako posłowie i senatorowie. Pierwszym ministrem sprawiedliwości, powołanym jeszcze przez Radę Regencyjną, został adw. Stanisław Bukowiecki, który od 1919 do 1939 r. piastował urząd prezesa Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej. Z adwokatury wywodzili się pierwsi prezesi Sądu Najwyższego w latach 1922–1939. Adw. Jan Kanty Steczkowski oraz adw. Jan Kucharzewski zostali premierami rządu. Adwokaci II Rzeczypospolitej angażowali się w politykę, rozumiejąc ją jako podjęcie realnego wpływu na kształt ustawodawstwa polskiego i służbę publiczną. Posłami na Sejm

Rzeczypospolitej Polskiej i senatorami byli między innymi adw. Wojciech Trąmpczyński (marszałek Sejmu Ustawodawczego i marszałek Senatu), adw. Wacław Makowski (marszałek Sejmu), adw. Zbigniew Stypułkowski i adw. Stanisław Car (marszałek Sejmu).

Adwokaci stanowili większość członków Komisji Kodyfikacyjnej, której inicjatorem był krakowski poseł adw. Zygmunt Marek.

Adwokaci złożyli ogromną daninę krwi w czasie II wojny światowej, ponad połowa z nich straciła życie, w tym przeszło 90% aplikantów adwokackich izby warszawskiej zginęło w czasie Powstania Warszawskiego. Działali w konspiracji w różnych formach, w tym także uczestnicząc we władzach Rządu Rzeczypospolitej Polskiej na Uchodźstwie. Pierwszym Delegatem Rządu na Kraj był przedwojenny prezydent Poznania, adw. Cyryl Ratajski, delegatami byli także adw. Stefan Korboński i adw. Adam Bień (wówczas jeszcze sędzia). Adw. Władysław Raczkiewicz został Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie, adw. Stanisław Szurlej pełnił obowiązki naczelnego prokuratora wojskowego i szefa polskiego sądownictwa wojskowego.

Swą misję adwokaci kontynuowali po II wojnie światowej w warunkach ustroju totalitarnego. Bronili z odwagą w procesach politycznych uczestników wydarzeń 1956, 1968, 1970, 1976 r. i po ogłoszeniu stanu wojennego w 1981 r. Czynili to, nie bacząc na konsekwencje, niekiedy z pozbawieniem prawa do wykonywania zawodu włącznie.

Do historii przeszły znakomite mowy obrończe adw. Stanisława Hejmowskiego oraz innych, szczególnie z okresu stanu wojennego. Występowali także w roli pełnomocników pokrzywdzonych i ich rodzin oraz oskarżycieli posiłkowych, w tym w najgłośniejszym procesie przeciwko mordercom ks. Jerzego Popiełuszki.

Po upadku systemu komunistycznego czynnie włączyli się w budowę demokratycznego państwa prawa, piastując stanowisko premiera rządu – adw. Jan Olszewski i pełniąc funkcje parlamentarzystów oraz założycieli różnych stowarzyszeń i fundacji. Adw. Marek Antoni Nowicki został

członkiem Europejskiej Komisji Praw Człowieka, istniejącej obok Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, działającej przy Radzie Europy, do której wstąpiliśmy 26 listopada 1991 r.

Adwokaci zaświadczyli swymi życiorysami, że pozostają wierni swojemu powołaniu świadczenia pomocy nie tylko ludziom, ale i Ojczyźnie, będąc rzecznikami prawa i słuszności, jak stanowił dekret Naczelnika Państwa.

Senat pragnie uczcić ten akt i wiernych mu adwokatów, podejmując niniejszym uchwałę w stulecie jego podpisania przez Józefa Piłsudskiego.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

MARSZAŁEK SENATU

Stanisław KARCZEWSKI